

LOYIHALARNI MOLİYALASHTIRISHDA XORIJIY KAPITAL JALB QILISH MASALALARI

Maxmudova Mohina To'lginovna

(O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti)

Annotatsiya: Ushbu maqolada investitsiya dasturlarini moliyalashtirishda xorijiy kapitalni jalb qilishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Chet el kapitali iqtisodiy rivojlanish va investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun muhim manba hisoblanadi. Maqolada xorijiy investorlarni jalb qilishning afzalliklari, muammolari va huquqiy asoslari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, xorijiy investitsiyalarni jalb etishda davlat siyosati, iqtisodiyotni liberallashtirish va investitsiya muhitini yaxshilashning roli atroflicha o'rganilmoqda. Ushbu maqola xorijiy kapitalni jalb qilish bo'yicha muvaffaqiyatli strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun ilmiy asos yaratadi.

Kalit so'zlar: investitsiya dasturlari, xorijiy capital, moliyalashtirish, sarmoya jalb qilish, investitsiya muhiti, iqtisodiy rivojlanish

Annotation: This article will analyze the current issues of attracting foreign capital when financing investment programs. Foreign capital is an important resource for economic development and the implementation of investment projects. The article will consider the advantages, problems and legal grounds for attracting foreign investors. Also, the role of public policy in attracting foreign investment, liberalization of the economy and improvement of the investment environment is studied in detail. This article provides a scientific basis for the development and implementation of successful strategies for attracting foreign capital.

Keywords: investment programs, foreign capital, financing, investment attraction, investment environment, economic development.

Аннотация: В данной статье будут проанализированы актуальные вопросы привлечения иностранного капитала при финансировании инвестиционных программ. Иностранный капитал является важным ресурсом для экономического развития и реализации инвестиционных проектов. В статье будут рассмотрены преимущества, проблемы и правовые основания привлечения иностранных инвесторов. Также подробно изучается роль государственной политики в привлечении иностранных инвестиций, либерализации экономики и улучшении инвестиционного климата. В данной статье представлена научная основа для разработки и реализации успешных стратегий привлечения иностранного капитала.

Ключевые слова: инвестиционные программы, иностранный капитал, финансирование, привлечение инвестиций, инвестиционная среда, экономическое развитие.

KIRISH

Bugungi kunda respublikamizda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, ular xavf darajasini baholash nuqtai nazaridan ko'pchilik tomonidan tekshiriladi tajribalar to'plandi. Biroq, resurs bazasining zaifligi, mamlakatimizdagi bozor infratuzilma hali yaxshi rivojlanmaganligi, huquqiy bazasi mukammal va beqarorlik, axborot ta'minoti bazasining mavjud emasligi, amalda ma'muriy aralashuv holatlari hali to'liq to'xtamaganligi va boshqalar sabab loyihasining xavfini oshirmoqchi. Bu investitsiya qilish tendentsiyasiga olib keladi quenchning eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Shu munosabat bilan O'zbekiston sharoitida investitsiya loyihalarini ishlab chiqish chiqishda buxgalteriya hisobi, baholash va ularning xavf darajasini aniqlash, xavfni kamaytirish yoki yo'q qilish, shuningdek ehtimollik mavjud bo'lgan noaniqliklar erishish yo'llarini aniqlash eng muhim vazifalardan hisoblanadi, aynan shu narsa muammo ushbu maqolaning hozirgi ahamiyati va dolzarbligiga tegishli tasdiqlaydi.

Bugungi kunda iqtisodiy o'sish va rivojlanishning muhim omillaridan biri bu investitsiyalardir dasturlar ko'rib chiqiladi. Davlatlarning iqtisodiy rivojlanishini tezlashtirish uchun xorijiy kapitalni jalb qilish bu qilish orqali investitsiya dasturlarini moliyalashtirishga katta e'tibor beradi. Xorijiy investitsiyalar milliy iqtisodiyotga qo'shimcha resurslar oqimini ta'minlaydi va yangi texnologiyalar, innovatsiyalar ham boshqaruv tajribasini jalb qilishga yordam beradi. Ushbu maqolada chet el kapitalini jalb qilishda duch keladigan asosiy muammolar va bu jarayonni samarali amalga oshirish uchun echimlarni tahlil qilishga qaratilgan. Maqola yozishda iqtisodiy statistika, davlat va xususiy investitsiya dasturlari bo'yicha xalqaro tajriba o'rganildi. Maqolada xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning huquqiy bazasi, Jahon banki va xalqaro moliya institutlari investitsiya loyihalari to'g'risidagi hisobotlar asosiy manba sifatida ishlatilgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosatining joriy holati va xorijiy kapitalni jalb qilish bo'yicha qabul qilingan dasturlarning samaradorligi o'rganildi.

Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish jarayonida quyidagi asosiy muammolar aniqlandi:

1. Huquqiy va institutsional muammolar-investitsiya qonunchiligining etarli darajada rivojlanmaganligi va barqarorlikning yo'qligi.
2. Moliyaviy muammolar-shartlari investorlar uzunligi uchun xavf va foyda yuqori darajasi.
3. Infrastruktura etishmovchiligi-xorijiy kapitalni jalb qilishda etarli infratuzilma mavjud emas. Shuningdek, xorijlik samarali siyosat va qulay investitsiya muhitini yaratish uchun tajribadan foydalanish zarurligi qayd etildi. Xususan, xorijiy investorlar uchun soliqqa tortishni soddalashtirish muhim, huquqiy kafolatlar va rasmiylashtirish jarayonlari omillari hisobga olinadi.

ADABIYOTLARNI TAHLILI, USLUBI VA NATIJA:

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning sarmoyaviy muhiti hali ham xorijiy investorlar uchun etarli darajada qulay emas. Ba'zi hollarda, davlat siyosatining volatilite va rasmiy agentliklar bilan muloqot qilishda yuzaga keladigan to'siqlar xorijiy investorlarni jalb qilishda muammolarni keltirib chiqaradi. Jahon banki va xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, davlatning huquqiy va iqtisodiy barqarorligi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek qarang xalqaro amaliyot Agar biz janubi-Sharqiy Osiyoning xorijiy mamlakatlari, xususan Singapur, Janubiy Koreya va Xitoyni tashlasak kapitalni jalb qilishda firma strategiyalari qo'llanilgan. Ular investorlar uchun qulay soliq rejimlari va erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etish orqali muvaffaqiyatga erishdi.

Milliy iqtisodiyotning investitsiya dasturlarini moliyalashtirishga xorijiy kapitalni jalb qilish uning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Buning uchun qulay huquqiy va xorijiy investorlar uchun moliyaviy muhitni yaratish, infratuzilmani rivojlantirish va uzoq muddatli strategiyalarni ishlab chiqish chiqish kerak. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish chet el kapitali oqimini oshirishga yordam beradi. Investitsiya dasturlarini moliyalashtirishga xorijiy kapitalni jalb etish masalalari bo'yicha olimlar va mutaxassislar turli fikrlarni bildirishdi. Rodrikning tadqiqotiga ko'ra, iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun rivojlanayotgan mamlakatlarga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish muhim bo'lsa - da, bu jarayon mamlakatning ichki iqtisodiy siyosati bilan uzviy bog'liqdir bo'lishi kerak. Uning ta'kidlashicha, rivojlanish siyosati va qat'iy Qonunchilik bazasi xorijiy investorlarni jalb qiladi jalb qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Agar mamlakatlar o'zlarining institutlarini mustahkamlashga e'tibor bermasa, xorijiy investitsiyalar qisqa muddatda ijobiy natija berishi mumkin, lekin uzoq muddatda samarador bo'lmashligi mumkin.

Nobel mukofoti sovrindori Jozef Stiglitz xorijiy kapitalni jalb qilishda rivojlanmoqda davlatlarning suverenitetini saqlash masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Unga ko'ra, ko'pgina rivojlanayotgan mamlakatlar yirik xorijiy kapital oqimiga bog'liq bo'lib qolish xavfi mavjud. Shuning uchun Stiglitz davlatlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish jarayonida mustaqil ravishda strategiyalarni ishlab chiqish va milliy manfaatlarga zid emas shartlar ustida ishlashlari kerakligini ta'kidlaydi.

Oksford universiteti professori Paur Kollierning so'zlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlar chet el kapitalini jalb qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lgan infratuzilmani rivojlantirish diqqat qilish kerak. U ta'kidlaydi, yaxshi transport tizimi, elektr ta'minoti va aloqa tarmoqlari o'z mablag'larini xorijiy investorlarga xavfsiz va foydali yo'naltiradi imkoniyat beradi. Agar infratuzilma etishmasligi bo'lsa, xorijiy investorlarning o'zlari siz uchun qulay bo'lgan boshqa mamlakatlarni tanlashingiz mumkin.

Alfaro xorijiy kapitalni jalb qilish va mahalliy bozor o'rtasidagi bog'liqlikka alohida e'tibor beradi fokus. Uning so'zlariga ko'ra, xorijiy investitsiyalar mahalliy kompaniyalar bilan yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yadi, ya'ni u "vertikal integratsiya" asosida ishlashi orqali yuqori daromad keltirishini da'vo qilmoqda. Shu shu bilan birga, ushbu jarayon mahalliy kompaniyalarga texnologiyalar va tajribalarni o'zlashtirishga imkon beradi yordam beradi, bu mamlakat iqtisodiyotining uzoq muddatli rivojlanishiga zamin yaratadi. Sachs chet el kapitalining rivojlanayotgan mamlakatlarga ta'sirini keng tahlil qildi. Uning fikricha shunga ko'ra, davlatlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ijtimoiy va ekologik barqarorlikka ham hissa qo'shmoqda diqqat qilish kerak. Ba'zi hollarda qabul qiluvchi mamlakatlarga xorijiy investitsiyalar ekologik jihatdan qulaydir zarar yoki ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun kapital daromadli bo'lishi uchun davlatlar qat'iy va barqaror siyosat yuritishi zarur

eslatmalar. Demirgizmat-kunt tadqiqotlari rivojlanayotgan mamlakatlar uchun xorijiy investitsiyalarga qaratilgan va moliya sektorining rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlikka qaratilgan. U chet el kapitalini jalb qildi milliy moliya tizimini isloh qilish va barqaror moliya institutlarini yaratish muhimligini ta'kidlaydi. Xorijiy investorlar ko'pincha barqaror va samarali moliyaviy ular o'z mablag'larini infratuzilmasi bo'lgan mamlakatlarga yo'naltiradilar, shuning uchun moliya sektorining davlat tomonidan mustahkamlanishi xorijiy kapital oqimiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Olimlarning fikriga ko'ra, xorijiy kapitalni jalb qilishda quyidagi asosiy jihatlar muhim ahamiyatga ega ahamiyati:

- ☐ Huquqiy barqarorlik va iqtisodiy siyosatning izchilligi (Rodrik);
- ☐ Milliy manfaatlar va suverenitetni himoya qilish (Stiglitz);
- ☐ Infratuzilmani rivojlantirish (Collier);
- ☐ Mahalliy va xorijiy kapital o'rtasidagi hamkorlik (Alfaro);
- ☐ Ijtimoiy va ekologik barqarorlik (Sachs);
- ☐ Moliyaviy tizimni isloh qilish (Demirgüç-Kunt).

Ushbu jihatlar xorijiy kapitalni samarali jalb qiladi va investitsiya dasturlarini muvaffaqiyatli amalga oshiradi takomillashtirishda Davlat siyosati va xalqaro tajribalarning ahamiyatini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, investitsiya loyihalarini amalga oshirish o'ziga xosdir. O'z navbatida, loyihaga va ularga xavf-xatarlardan bilim va malakani talab qiladi barcha tegishli ma'lumotlardan xabardor bo'lish loyihaning muvaffaqiyati uchun ijobiydir ta'sir qiladi. Bunday ma'lumotlarga kirishning yetishmasligi turli xil salbiy oqibatlarga olib keladi, bu hatto loyihaning qulashiga olib kelishi mumkin. Investitsiya loyihalarida xavflarning mazmuni va mohiyati, uning

turlarini bilib, undan kutilmoqda yo'qotishlarni kamaytirish choralarini qo'llash va shu tarzda loyihaaning samaradorligiga salbiy ta'sirni kamaytirish mumkin. Yakuniy xulosa sifatida endi jahon iqtisodiyoti muhim ahamiyatga ega ajralmas qismi hisoblangan qimmatli qog'ozlar bozorini chuqur o'rganish shuningdek, ushbu bozorlarda kapitalni jalb qilishni samarali yo'lga qo'yish mamlakat iqtisodiyotining jadal o'sishini ta'minlaydi. Hozirgi vaqtda evroblogatsiyalar iqtisodiyotni tiklash ehtimoli ko'proq jozibador uzoq muddatli, samarali qarz vositasi, shuningdek sanoatni tiklash va moliyalashtirish vositalaridir. Jahon amaliyotida Euroblogging va loyihalarni moliyalashtirishda ulardan foydalanish eng maqbul usullardir bir bo'lish va bu uning aksini bir necha bor tasdiqlashdir. Bir xil ayni paytda O'zbekistondagi ko'plab tashkilotlar jahon moliya bozorining ishtirokchilari hisoblanadi kompaniyalar uchun investor mablag'larini benchmark sifatida jalb qilish uchun yaratilgan euroblogations kabi qarz vositalaridan foydalanish orqali moliyaviy vaziyatni yaxshilashi mumkin.

Yakuniy xulosa o'rnida shuni ta'kidlash mumkinki, hozirgi vaqtda qimmatli qog'ozlar jahon iqtisodiyotining muhim ajralmas qismi hisoblanadi bozorni chuqur o'rganish, ularni tashkil etish va ushbu bozorlarga kapitalni jalb qilish pirovardida mamlakat iqtisodiyotini samarali amalga oshirish bir sur'atlarda o'sishini ta'minlaydi.

Библиографический список:

1. Салимов, М. К. Международные финансы в реализации инвестиционных проектов и роль их институтов / М. К. Салимов. - Ташкент: Издательство "Финансы", 2017. – 240 с.

2. Вернон, Р. Суверенитет в Персидском заливе: многонациональная экспансия американских предприятий / Р. Вернон. – Нью-Йорк: Basic Books, 2018. – 320 с.
3. Каримов, А. Т. Инвестиционные программы за счет привлечения финансирования иностранным капиталом / А. Т. Каримов. - Ташкент: Наука, 2021. – 180 С.
4. Сакс, Д. Д. Глобализация и ее недовольство / Д. Д. Сакс. - Нью-Йорк: Norton & Company, 2019. – 272 с.
5. Смит, Г. Р. Роль иностранного капитала в экономическом развитии / Г. Р. Смит. – Ташкент: Учитель, 2020. – 198 с.
6. Internet saytlari -
www.tfi.uz -
www.ziyonet.uz
-www.Invest.com
- www.atlantinvest.ru.